

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма Міжнародне і європейське право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 8 від 20 грудня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи римського приватного права
Викладач (-і)	Олійник Оксана Степанівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Контактний телефон викладача	(0342) 596130
Е-mail викладача	oksana.oliinyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	<p>Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі здобувачами вищої освіти, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kcp.pnu.edu.ua/інформація-щодо-навчального-процесу-2/</p> <p>Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, щодо погодження планів та змісту індивідуальних науково-дослідних завдань, здійснення керівництва науковими роботами.</p>

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є приватно-правові відносини та особливості їх регулювання в період існування Римської держави, а також реципіювання норм римського приватного права у більш пізніх правових системах. В рамках навчальної компоненти здобувачі вищої освіти оволодівають основними поняттями, принципами, правовими джерелами, юридичними інститутами римського приватного права, а також особливостями застосування положень римського приватного права в сучасному приватному праві України.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Правовий статус особи в римському приватному праві.
2. Речові та зобов'язальні правовідносини в римському приватному праві.

Римське приватне право є історично сформованою системою права, яка регулювала майнові та особисті немайнові відносини (цивільні відносини) у сфері приватного інтересу особи, та яка відіграла виключну роль у розвитку сучасної світової цивілістики. Навчальна дисципліна «Основи римського приватного права» закладає основи правової культури, юриспруденції загалом, а також дає знання про історію становлення та розвитку основоположних інститутів приватного права.

Основними джерелами навчальної дисципліни виступають Закони XII таблиць, окремі види законів Стародавнього Риму (постанови народних зборів, постанови сенату, імператорські конституції), праці видатних римських юристів, Звід законів Юстиніана (Дигести, Кодекс, Інституції, Новели).

Вивчення римського приватного права в умовах формування цілісної ефективної системи приватного права, рекодифікації окремих приватноправових інститутів виступає основою базової підготовки здобувача освіти – юриста, дає ті засоби і навички, які є необхідними для формування юридичного способу мислення, сприяє розумінню суті, техніки та логіки побудови сучасних нормативно-правових актів. Вивчаючи римське приватне право, здобувач освіти вчиться аналізувати норми права не тільки в статичній, а й у динамічній історичній перспективі, що надає можливість всебічного оволодіння правовими знаннями та розвитку його

професійної правосвідомості. Римське приватне право, виступаючи основою сучасного цивільного права, сприяє у підготовці фахівців, спроможних забезпечити повноцінну інтеграцію України у світове співтовариство.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» є формування у здобувачів освіти цілісної системи знань про загальнотеоретичні засади римської та сучасної цивілістики, засвоєння таких фундаментальних понять та категорій приватного права як справедливість, розумність, добросовісність; засвоєння основ правового регулювання сімейних, речових, зобов'язальних, спадкових, процесуальних відносин в Стародавньому Римі, інших категорій та інститутів, які сьогодні в більшості своїй реципійовані в цивільному праві України, вивчення практичного застосування набутих знань до конкретних життєвих ситуацій.

Основними цілями вивчення навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» є набуття здобувачами освіти знань та розуміння змісту основних положень та принципів римського приватного права; особливостей його формування та розвитку, аналіз основних джерел римського приватного права, визначення положень римського приватного права, реципійованих у сучасному приватному праві, формування у здобувачів освіти сучасного правового світогляду та мислення, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності на основі досвіду римського приватного права.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу джерел римського приватного права та результатів наукових досліджень приватно-правових відносин.

Здатність застосовувати знання положень римського приватного права у практичних ситуаціях.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями в сфері приватного права на основі системи знань римського приватного права.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку римського приватного права, його місця у загальній системі знань про суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

Здатність застосовувати правові принципи та доктрини в процесі освоєння інститутів приватного права.

Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин у розвитку основних інститутів римського приватного права.

Здатність до критичного та системного аналізу, порівняння правових явищ римського приватного права і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел римського приватного права, включаючи наукову та професійну літературу, використовувати сучасні методи дослідження.

Давати короткий правовий висновок щодо окремих практичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему

Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи на основі цінностей, ідей, положень римського приватного права.

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів римського приватного права та їх значення для розвитку сучасного приватного права України.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
3	081 Право	2	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Модуль I.

Правовий статус особи в римському приватному праві

Тема № 1. Поняття римського приватного права та його значення в історії розвитку юриспруденції. Система римського приватного права. Джерела римського приватного права.	-	2	6
Тема № 2. Правове становище особи в Римській державі. Шлюбно-сімейні правовідносини в римському приватному праві.	2	2	6
Тема № 3. Здійснення та захист прав. Судочинство у Стародавньому Римі. Вчення про позов. Позовна давність.	2	2	5
Тема № 4. Речове право Риму та його правова характеристика. Загальна характеристика прав на чужі речі у Стародавньому Римі.	2	2	6

Модуль II. Речові та зобов'язальні правовідносини в римському приватному праві.

Тема № 5. Загальні положення зобов'язального права	1	2	6
Тема № 6. Загальне вчення про договори	1	2	6
Тема 7. Правова характеристика окремих видів договорів у римському приватному праві.	2	2	8
Тема 8. Загальні положення про позадоговірні зобов'язання. Квазіконтракти	1	1	6
Тема 9. Зобов'язання, що виникають із правопорушень (делікти). Квазіделікти	1	1	5
Тема 10. Спадкове право в Римській державі	-	2	6
Разом за семестр	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.6 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (зі змінами та доповненнями) – <i>текст розміщений на сайті Інституту</i> https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/Положення-про-порядок-оцінювання-здобувачів-у-ННЮІ.pdf</p> <p>Контроль успішності здійснюється на основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною системою. Підсумковий бал складається з суми балів, отриманих впродовж семестру і дорівнює сумі підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття (максимально 45 балів); балу за контрольну роботу (максимально 50 балів); балу за індивідуальне завдання (максимально 5 балів).</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма здобувачами вищої освіти письмової модульної контрольної роботи. Робота виконується на 9-му семінарському занятті та охоплює два змістових модулі: Правовий статус особи в римському приватному праві; Речові та зобов'язальні правовідносини в римському приватному праві.</p> <p>На контрольну роботу виносяться 2 описових запитання, які оцінюються в 10 балів кожне, завдання щодо визначення 5-ти термінів римського приватного права, які оцінюються по 2 бали кожен термін, 7 закритих тестових запитань, які оцінюються по 2 бали, задача, правильний розв'язок якої оцінюється у 6 балів. Максимальний бал за контрольну роботу становить 50 балів.</p> <p><u>За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів) здобувачі освіти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного семінарського заняття. Види, приклади підготовки та критерії оцінювання індивідуальних завдань знаходяться на кафедрі та розміщені на сайті кафедри</u> https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Система оцінювання семінарських занять визначена п. 4.6. Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (зі змінами та доповненнями) – <i>текст розміщений на сайті Інституту</i> https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/Положення-про-порядок-оцінювання-здобувачів-у-ННЮІ.pdf</p>

<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю, визначаються р. 5 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (зі змінами та доповненнями) – <i>текст розміщений на сайті Інституту https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/Положення-про-порядок-оцінювання-здобувачів-у-ННЮІ.pdf</i></p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма підсумкового контролю – залік. Для здобувачів вищої освіти, які не мають заборгованостей по навчальній дисципліні та набрали за результатами семестрового (поточного) контролю не менше 50 балів, залік виставляється на останньому семінарському (практичному) занятті за результатами семестрового (поточного) контролю відповідно до п.п. 4.6.1 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p> <p>Для здобувачів вищої освіти, які набрали за результатами семестрового (поточного) контролю менше 50 балів («незараховано»), або мали на день виставлення заліку невідпрацьовані пропущені заняття, за умови їх відпрацювання, передбачено виконання залікової роботи у письмовій формі.</p> <p>Заліковий білет включає 2 описових завдання, які оцінюються в 20 балів кожне, завдання щодо визначення 5-ти термінів, які оцінюються по 4 бали кожен термін, 7 закритих тестових запитань, які оцінюються по 4 бали, задача, правильний розв'язок якої оцінюється у 12 балів.</p> <p>Максимальний бал за залік складає 100 балів.</p> <p>Залік може проводитися з використанням технологій дистанційного навчання. Залік також може проводитися з використанням технологій дистанційного навчання на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/. У такому разі залік проводиться у тестовій формі. Структура білета – 50 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у два бали.</p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p><u>Письмові роботи:</u></p> <p>Планується виконання здобувачами освіти однієї обов'язкової та додаткових письмових робіт, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік міститься в Методичних вказівках для самостійної роботи), письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях.</p> <p>Методичні вказівки розміщені на сайті кафедри https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u></p> <p>Очікується, що здобувачі освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням</p>	

про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
URL:<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>

Відвідування занять

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають лекції і семінарські (практичні) заняття навчальної дисципліни.

Лекційні заняття можуть проводитися з використанням технологій дистанційного навчання. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Здобувач освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник навчальної дисципліни віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу здобувача вищої освіти (п. 5.1.2 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/Положення-про-порядок-оцінювання-здобувачів-у-ННЮІ.pdf>

Неформальна освіта:

Визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (в редакції від 12.02.2021 року) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Гринько С.Д. Договір як підстава виникнення зобов'язань за римським приватним прав. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 22–26.
2. Макарчук В.С., Марковський В.Я. Основи римського приватного права: підручник. Харків. Право. 2021. 352 с.
3. Кожевникова В.О. Правовий підхід до категорії «обмеження прав» суб'єктів сімейних відносин у стародавньому римському приватному праві. *Право і суспільство*. 2018. № 1. С. 84–87.
4. Римське право крізь призму традиції і судової практики: монографія /за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС. 2022. 512 с.
5. Римське приватне право. Практикум: навч. посіб. / за ред. Р. А. Майданика та Є. О. Рябокonia. Київ: Алерта, 2021. 220 с.
6. Римське право і сучасність. Кодифікація та рекодифікація цивільного законодавства в Україні: досвід і перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 25 червня 2021 р. / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є.О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2021. 130 с.
7. Тетарчук І.В. Римське приватне право: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Харків: ЦУЛ. 2020. 136 с.
8. Харитонов Є.О. Підпригора О.А. Римське право. Київ. Юрінком Інтер. 2023. 528 с.

9. Шаркова І.М. Римське приватне право (казуси добросовісності) : навч. посіб. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. К.: НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2013. 103 с.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних посібниках:

1. Олійник О.С. Основи римського приватного права: Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 081 «Право». Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2022.

2. Олійник О.С. Основи римського приватного права: Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 081 «Право». Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2022.

<https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/>

Викладач

Оксана ОЛІЙНИК